

Załącznik
do uchwały nr 88/2012
Zarządu PFRON
z dnia 19 czerwca 2012 r.

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Procedury realizacji programu

**Program wyrównywania różnic między
regionami II**

Definicje pojęć:

Ilekczoć w niniejszym dokumencie jest mowa o:

- 1) **dniu roboczym** - należy przez to rozumieć kaźdy dzień inny niż sobota, niedziela lub dzień ustawowo wolny od pracy,
- 2) **ewaluacji programu** – należy przez to rozumieć ocenę jakości, skuteczności i efektywności programu,
- 3) **monitorowaniu** – należy przez to rozumieć proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat programu w aspekcie finansowym i rzeczowym,
- 4) **obszarze A programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 1 i ust. 5 programu,
- 5) **obszarze B programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na likwidację barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania, podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 2 i ust. 5 programu,
- 6) **obszarze C programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych, podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 3 i ust. 5 programu,
- 7) **obszarze D programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na likwidację barier transportowych podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 4 i ust. 5 programu,
- 8) **obszarze E programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych realizowanych w ramach Programów Operacyjnych finansowanych ze środków europejskich, podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 5 i ust. 5 programu,
- 9) **obszarze F programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na utworzenie warsztatów terapii zajęciowej podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 6 i ust. 5 programu,
- 10) **obszarze G programu** – należy przez to rozumieć pomoc finansową udzielaną ze środków PFRON na finansowanie zadań ustawowych powiatu dotyczących rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych podmiotom spełniającym warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 7 i ust. 5 programu,
- 11) **Oddziale** – należy przez to rozumieć Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,

- 12) **osobach niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć osoby, o których mowa w art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- 13) **PFRON lub Funduszu** – należy przez to rozumieć Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- 14) **procedurach** – należy przez to rozumieć procedury realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami II”,
- 15) **programie** – należy przez to rozumieć „Program wyrównywania różnic między regionami II”,
- 16) **projektodawcach** – należy przez to rozumieć podmioty, wskazane w rozdziale VI programu, wnioskujące do jednostki samorządu lub Oddziału PFRON o dofinansowanie projektów, o których mowa w rozdziale II pkt 11 programu sporządzonych zgodnie z zasadami stanowiącymi załącznik nr 1 lub nr 2 do procedur,
- 17) **wniosku jednostki samorządu terytorialnego** – należy przez to rozumieć wniosek o dofinansowanie ze środków PFRON zawierający opisy projektów własnych jednostki samorządu terytorialnego,
- 18) **wniosku o dofinansowanie projektu w obszarze E** – należy przez to rozumieć wniosek podmiotu wymienionego w rozdziale VI pkt 5 programu, spełniającego warunki, o których mowa w rozdziale VII ust. 4 pkt 5 i ust. 5 programu, o dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projekcie dotyczącym aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych, który ma być realizowany w ramach Programu Operacyjnego finansowanego ze środków europejskich, składany przez projektodawcę bezpośrednio do właściwego terytorialnie Oddziału PFRON,
- 19) **wystąpieniu jednostki samorządu terytorialnego** – należy przez to rozumieć wystąpienie jednostki samorządu terytorialnego do Funduszu w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierające opisy projektów zgłoszonych do jednostki samorządu terytorialnego przez projektodawców do dofinansowania ze środków PFRON,
- 20) **samorządowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć wojewódzki program dotyczący wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu lub wojewódzki program pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych lub wojewódzką strategię rozwoju społecznego lub powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych lub strategię rozwoju powiatu,
- 21) **środkach europejskich** - należy przez to rozumieć środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Szwajcarsko - Polskiego Programu Współpracy,
- 22) **ustawie** - należy przez to rozumieć ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.).

I. Postanowienia ogólne

1. Procedury realizacji programu są integralną częścią programu.
2. Procedury określają
 - 1) tryb przesyłania przez PFRON do jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego zaproszeń do uczestnictwa w programie oraz przyjmowania od tych jednostek oświadczeń o przyjęciu roli realizatora,
 - 2) tryb składania i zasady rozpatrywania wystąpień oraz wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON,
 - 3) tryb podejmowania decyzji w sprawie przystąpienia jednostek samorządu terytorialnego do realizacji programu,
 - 4) zasady przekazywania i rozliczania środków PFRON,
 - 5) zasady monitorowania i ewaluacji programu,
 - 6) zasady sprawowania kontroli nad wykorzystaniem środków Funduszu przekazanych w ramach realizacji programu.
3. Projekty, których realizacja może podlegać dofinansowaniu ze środków Funduszu w ramach programu, zostały określone w rozdziale VII programu i zaliczone odpowiednio do obszaru A, B, C, D, E, F i G.
4. Dofinansowanie projektów, o których mowa w ust. 3, może być udzielone projektodawcom jedynie w przypadku zgodności tych projektów z samorządowym programem działań na rzecz osób niepełnosprawnych i wyłącznie za pośrednictwem realizatorów programu – jednostek samorządu terytorialnego, z zastrzeżeniem ust. 5.
5. W przypadku, gdy projektodawcą jest jednostka samorządu terytorialnego, oraz w przypadku wniosków dotyczących projektów z obszaru E programu dofinansowanie jest przyznawane bezpośrednio przez PFRON.
6. Rodzaje kosztów, które mogą być dofinansowywane ze środków Funduszu w ramach programu, wymienione zostały w rozdziale VIII programu.
7. Szczegółowe zasady dotyczące wyboru, dofinansowania i rozliczania projektów zawarte są w załączniku nr 1 do procedur w przypadku obszarów A, B, C, D, F i G oraz w załączniku nr 2 w przypadku obszaru E programu.
8. Z uczestnictwa w programie wykluczeni są projektodawcy, którzy po otrzymaniu dofinansowania ze środków PFRON na cele określone w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, w tym również w ramach programów zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą PFRON, nie dotrzymali warunków umowy i nie wykonali do dnia złożenia projektu ciężących na nich zobowiązań wynikających z niedotrzymania tych warunków.
9. Obsługę programu zapewniają realizatorzy programu (samorządy powiatowe lub wojewódzkie), Biuro oraz Oddziały PFRON w zakresie ustalonym w programie oraz procedurach.
10. W finansowaniu projektów niedopuszczalny jest udział środków Funduszu przekazywanych samorządom zgodnie z algorytmem z zastrzeżeniem postanowień ust. 11.
11. Udział środków Funduszu przekazywanych samorządom zgodnie z algorytmem dopuszczalny jest jedynie w finansowaniu projektów z obszaru F programu o ile łączny udział środków PFRON w finansowaniu projektu w tym obszarze (tj. środków z programu i algorytmu) nie przekracza progów procentowych:

- 1) wskazanych w programie,
- 2) wynikających z ustawy i aktów wykonawczych do tej ustawy regulujących realizację zadania ustawowego w zakresie tworzenia WTZ.

II. Tryb przesyłania przez PFRON do jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego zaproszeń do uczestnictwa w programie oraz przyjmowania od tych jednostek oświadczeń o przyjęciu roli realizatora.

1. Rokrocznie po zatwierdzeniu kierunków działań oraz warunków brzegowych obowiązujących w danym roku realizatorów programu Oddział PFRON przesyła do właściwych miejscowo jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego, na terenie których program może być realizowany:
 - 1) zaproszenie do uczestnictwa w programie,
 - 2) wzór oświadczenia o wyrażeniu zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu,
 - 3) kierunki działań i warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku.
2. Jednostki samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego wyrażające gotowość wstąpienia w rolę realizatora programu przesyłają do właściwego miejscowo Oddziału PFRON podpisane przez osoby uprawnione do reprezentowania jednostki samorządu oświadczenie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.
3. Wzór oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 dla:
 - 1) Samorządu województwa stanowi załącznik nr 3a do procedur,
 - 2) Samorządu powiatu stanowi załącznik nr 3b do procedur.
4. Fundusz zastrzega, że pomoc przewidziana w ramach obszarów A, B, C, D, F i G programu nie będzie udzielana projektodawcom z terenu jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które nie wyraziły zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu.

III. Tryb składania i zasady rozpatrywania wystąpień, wniosków o dofinansowanie jednostek samorządu terytorialnego oraz wniosków o dofinansowanie projektów w obszarze E programu

1. W przypadku obszarów programu A, B, C, D, F i G projektodawca składa wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu do jednostki samorządu terytorialnego, właściwej dla miejsca realizacji projektu zawierający projekt sporządzony zgodnie z zasadami stanowiącymi załącznik nr 1 do procedur z zastrzeżeniem ust. 4.
2. W przypadku obszaru E programu projektodawca składa wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu bezpośrednio do Oddziału PFRON, właściwego dla miejsca realizacji projektu zawierający projekt sporządzony zgodnie z zasadami stanowiącymi załącznik nr 2 do procedur.
3. Jednostki samorządu terytorialnego, które przyjmą zaproszenie do uczestnictwa w programie oraz spełniają warunki ustalone w dokumencie, o którym mowa w

rozdziale XI ust. 3 programu, uprawnione są, w roku którego ten dokument dotyczy, do złożenia w Funduszu wystąpienia w sprawie uczestnictwa w realizacji programu, zawierającego opisy projektów, o których mowa w ust. 1, zgłoszonych przez projektodawców z terenu działania samorządu zwanego dalej „wystąpieniem”. Fundusz zastrzega, że wnioski projektodawców z terenów jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i wojewódzkiego, które nie wyraziły zgody na wstąpienie w rolę realizatora programu lub nie spełniają warunków uczestnictwa w programie nie będą rozpatrywane.

4. W przypadku, gdy projektodawcą jest jednostka samorządu terytorialnego będącego realizatorem programu, wniosek o przyznanie środków finansowych na realizację projektu (projektów) tej jednostki, zwany dalej „wnioskiem o dofinansowanie”, składany jest bezpośrednio do Oddziału PFRON.
5. Wystąpienie jednostki samorządu terytorialnego oraz wnioski o dofinansowanie, opatrzone pieczęcią oraz pieczęćkami imiennymi osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych w imieniu jednostki samorządu terytorialnego, składa samorząd we właściwym terytorialnie dla jego siedziby Oddziale PFRON, na właściwym formularzu, stanowiącym załącznik nr 4 i 5 do procedur wraz z kompletem wymaganych załączników.
6. Wniosek o dofinansowanie projektu w obszarze E, opatrzony pieczęcią oraz pieczęćkami imiennymi osób upoważnionych do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych projektodawcy, składany jest we właściwym terytorialnie dla miejsca realizacji projektu Oddziale PFRON, na właściwym formularzu, stanowiącym załącznik nr 5a do procedur wraz z kompletem wymaganych załączników.
7. Wystąpienia oraz wnioski o dofinansowanie jednostek samorządu terytorialnego, a także wnioski o dofinansowanie projektów w obszarze E, wraz z opisami projektów, należy składać w terminach określonych przez Zarząd PFRON w dokumencie, o którym mowa w rozdziale XI ust. 3 programu, wyznaczającym kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku.
8. Za datę złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego, wniosku o dofinansowanie lub wniosku o dofinansowanie projektów w obszarze E uważa się datę jego wpłynięcia do Oddziału, a w przypadku wystąpienia lub wniosku składanego drogą pocztową, datę stempla pocztowego.
9. Do wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego oraz wniosku o dofinansowanie powinny być załączone:
 - 1) aktualny samorządowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych, lub wyciąg z programu samorządowego, wskazujący na zgodność zgłoszonych projektów z celami założonymi w samorządowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
 - 2) opinia społecznej rady do spraw osób niepełnosprawnych, utworzonej w jednostce samorządu terytorialnego,
 - 3) pełnomocnictwo, w przypadku gdy wystąpienie jednostki samorządu terytorialnego lub wnioski o dofinansowanie podpisane są przez osoby upoważnione do reprezentowania jednostki samorządu terytorialnego,
 - 4) zaświadczenie z ZUS o niezaleganiu w składkach na ubezpieczenia społeczne za zatrudnionych pracowników (wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku lub wystąpienia) – oryginał lub kserokopia poświadczona za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy,

- 5) dokumenty z Urzędu Skarbowego: decyzja o ewentualnym zwolnieniu z podatków, zaświadczenie o niezaleganiu z podatkami (wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku lub wystąpienia) – oryginał lub kserokopia poświadczona za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu wnioskodawcy,
- 6) wydane przez bank zaświadczenie o posiadaniu rachunku bankowego, wraz z informacją o ewentualnych obciążeniach (wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku lub wystąpienia).
- 7) oświadczenie o nieposiadaniu wymagalnych zobowiązań wobec PFRON i zaległości w obowiązkowych wpłatach na PFRON.
10. Do wniosku o dofinansowanie projektu w obszarze E powinny być załączone dokumenty, wymienione w ust. 2-3 załącznika nr 2 do procedury.
11. Do wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego powinna ponadto być załączona informacja o wszystkich złożonych do jednostki samorządu projektach, sporządzona zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik do wystąpienia.
12. Wystąpienie jednostki samorządu terytorialnego oraz wnioski o dofinansowanie, a także wniosek o dofinansowanie projektu w obszarze E, stanowią ofertę zawarcia umowy cywilnoprawnej i ich rozpatrzenie nie podlega przepisom kodeksu postępowania administracyjnego.
13. Jednostka samorządu terytorialnego zobowiązana jest zgłosić bezzwłocznie do Oddziału wszelkie informacje o zmianach mogących mieć wpływ na wysokość przyznanej pomocy finansowej.
14. Fundusz nie dofinansowuje kosztów związanych z przygotowaniem wystąpienia lub wniosku.
15. Podanie informacji niezgodnych z prawdą eliminuje wystąpienie oraz wnioski z dalszego rozpatrywania.
16. Oddział w terminie 20 dni roboczych od dnia złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie, a także wniosku o dofinansowanie projektu w obszarze E, sprawdza prawidłowość wypełnienia formularzy oraz sporządza wykaz nieścisłości, błędów i brakujących załączników, który w formie pisemnej przekazuje wnioskodawcy w celu wyjaśnienia oraz uzupełnienia.
17. Wnioskodawca powinien uzupełnić braki lub udzielić niezbędnych wyjaśnień najpóźniej w terminie 15 dni roboczych od daty otrzymania pisma z Oddziału. Wystąpienia jednostek samorządu terytorialnego oraz wnioski o dofinansowanie a także wnioski o dofinansowanie projektu w obszarze E nieuzupełnione we wskazanym przez Oddział terminie, są weryfikowane negatywnie i podlegają archiwizacji.
18. W przypadku niespełniania przez wnioskodawcę kryteriów uczestnictwa w programie, Oddział powiadamia go pisemnie o niezakwalifikowaniu się do programu.
19. Wnioski o dofinansowanie jednostek samorządu terytorialnego oraz wnioski o dofinansowanie projektu w obszarze E weryfikowane są w Oddziale pod względem merytorycznym i formalnoprawnym.
20. Wystąpienia jednostek samorządu terytorialnego o dofinansowanie projektów weryfikowane są w Oddziale PFRON pod względem formalnoprawnym.
21. W uzasadnionych przypadkach Oddział PFRON może zażądać od realizatora programu bądź projektodawcy dokumentów źródłowych dotyczących projektów zawartych w wystąpieniu jednostki samorządu terytorialnego w celu sprawdzenia prawidłowości weryfikacji merytorycznej dokonanej przez realizatora programu.

22. Oddział przekazuje do Biura PFRON opinię dotyczącą każdego projektu, sporządzoną w zbiorczym zestawieniu projektów. Wzór zestawienia stanowi załącznik nr 6 do procedur.
23. Jednostka organizacyjna Biura PFRON odpowiedzialna za realizację programu, na podstawie danych zawartych w zbiorczym zestawieniu, o którym mowa w ust. 22, przekazanych przez Oddziały i dokonanej prognozy potrzeb w obszarze E programu przygotowuje wystąpienie do Pełnomocników Zarządu w Biurze PFRON w sprawie podjęcia decyzji, o której mowa w rozdziale IV ust. 2 procedur.
24. W uzasadnionych przypadkach, powstałych z przyczyn niezależnych od Wnioskodawcy, dopuszcza się możliwość podjęcia przez Pełnomocników Zarządu PFRON w Oddziałach decyzji o przywróceniu realizatorowi bądź beneficjentowi programu terminu określonego w procedurach. Ubiegając się o przywrócenie terminu, Wnioskodawca zobowiązany jest opisać przyczyny uchybienia terminu.

IV. Tryb podejmowania decyzji w sprawie przystąpienia jednostek samorządu terytorialnego do realizacji programu

1. Przy podejmowaniu decyzji w sprawie wyboru jednostek samorządu terytorialnego realizujących program Biuro Funduszu kieruje się kryteriami określonymi w rozdziale XI ust. 8 programu.
2. Na podstawie wystąpienia, o którym mowa w rozdziale III ust. 23, Pełnomocnicy Zarządu w Biurze PFRON podejmują decyzje w sprawie zatwierdzenia jednostek samorządu terytorialnego mogących realizować program oraz wysokości limitów środków finansowych dla Oddziałów na realizację poszczególnych obszarów programu w danym województwie:
 - 1) na udzielanie dofinansowania w poszczególnych jego obszarach,
 - 2) na pokrycie kosztów obsługi realizacji programu przez samorząd powiatowy i wojewódzki.
3. Decyzje w sprawie wysokości dofinansowania:
 - 1) jednostek samorządu terytorialnego, będących beneficjentami lub/i realizatorami programu w obszarach A, B, C, D, F i G,
 - 2) wniosków o dofinansowanie projektów w obszarze E programu,podejmują Pełnomocnicy Zarządu Funduszu w Oddziałach.
4. W przypadku obszaru E programu decyzje Pełnomocników Zarządu, o których mowa w ust. 3 pkt 2 mają charakter warunkowy i obowiązują przez okres do 12 miesięcy. W uzasadnionych przypadkach powstałych z przyczyn niezależnych od Wnioskodawcy, dopuszcza się możliwość podjęcia przez Pełnomocników Zarządu PFRON w Oddziałach decyzji o wydłużeniu beneficjentowi terminu obowiązywania decyzji maksymalnie do 18 miesięcy.
5. O podjętej decyzji Oddział powiadamia w formie pisemnej.
6. Umowy z jednostkami samorządu terytorialnego oraz umowy w obszarze E programu, w imieniu Funduszu zawierają Pełnomocnicy Zarządu PFRON w Oddziałach.
7. W przypadku obszaru E programu Pełnomocnicy Zarządu PFRON w Oddziałach zawierają z beneficjentem umowę, (której wzór stanowi załącznik nr 7D do procedur), w terminie do 25 dni roboczych od daty przedstawienia przez tego beneficjenta umowy zawartej z instytucją wdrażającą na realizację projektu

dotyczącego aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych realizowanego w ramach Programu Operacyjnego finansowanego ze środków europejskich.

8. Zawieranie umów oraz rozliczanie przekazanych na ich podstawie środków odbywa się w Oddziałach PFRON zgodnie z instrukcją SZJ - Zawieranie umów w zadaniach ustawowych oraz rozliczanie przekazanych na ich podstawie środków finansowych.

V. Zasady przekazywania i rozliczania środków PFRON

1. Wysokość przyznanego dofinansowania, sposób przekazania środków oraz termin i sposób ich rozliczenia określa umowa, zawarta pomiędzy Funduszem a jednostką samorządu terytorialnego lub beneficjentem w przypadku obszaru E programu, zwana dalej „umową”. Szczegółowy zakres rzeczowy i finansowy umowy w podziale na rodzaje kosztów dofinansowywanych ze środków PFRON, określony jest w załącznikach do umowy, uzgodnionych i podpisanych przez strony.
2. Wzór umowy stanowi załącznik nr 7A, 7B, 7C i 7D do procedur.
3. Środki na realizację wniosków o dofinansowanie jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w rozdziale III ust. 4 procedur (za wyjątkiem wniosków dotyczących obszaru E programu), przekazywane są w formie zaliczki, zgodnie z umową, której wzór stanowi załącznik nr 7C do procedur, pod warunkiem, że jednostka samorządu terytorialnego złożyła końcowe dokumenty rozliczeniowe dotyczące przyznaných i przekazanych zaliczkowo w roku poprzednim środków PFRON na dofinansowanie w ramach programu projektów własnych samorządu.
4. Realizator programu zobowiązany jest prowadzić osobny dla każdej umowy rachunek bankowy, wydzielony dla środków PFRON oraz prowadzić ewidencję księgową w sposób umożliwiający jednoznaczne określenie przeznaczenia kwot przekazywanych przez Fundusz w ramach realizacji programu.
5. Podmiot, który zawarł umowę z PFRON zobowiązany jest pod rygorem jej wypowiedzenia do powiadomienia Funduszu w formie pisemnej, o każdym zdarzeniu mającym wpływ na termin lub zakres realizacji zobowiązań wynikających z umowy w terminie do 5 dni roboczych od zaistnienia zdarzenia.
6. Pełnomocnicy Zarządu w Oddziałach PFRON na uzasadniony wniosek podmiotu, który zawarł umowę z PFRON mogą podejmować decyzje dotyczące zmiany warunków zawartych umów, o ile proponowane zmiany:
 - 1) nie naruszają zasad określonych w programie, procedurach realizacji programu, kierunkach działań oraz warunkach brzegowych obowiązujących realizatorów programu,
 - 2) skreślony,
 - 3) nie powodują konieczności zwiększenia limitu środków PFRON przyznaných na realizację projektu,
 - 4) nie wiążą się ze zmniejszeniem zakresu rzeczowego projektu, chyba że zmniejszenie zakresu rzeczowego projektu powiązane jest z obniżeniem kwoty dofinansowania ze środków PFRON.
7. Za kwalifikowalne mogą być uznane wyłącznie wydatki związane z projektem, o ile:
 - 1) są niezbędne do realizacji projektu,
 - 2) zostały uwzględnione w budżecie projektu i umieszczone w umowie zawartej w ramach programu,

- 3) spełniają wymogi racjonalnego i oszczędnego gospodarowania środkami publicznymi, z zachowaniem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów,
 - 4) zostały faktycznie poniesione w okresie objętym umową,
 - 5) są poparte stosownymi dokumentami i wykazane w dokumentacji finansowej beneficjenta.
8. W żadnym przypadku nie są kwalifikowalne w ramach programu:
- 1) pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
 - 2) wydatki poniesione na przygotowanie wniosku,
 - 3) wydatki nieodnoszące się jednoznacznie do projektu,
 - 4) wydatki nieudokumentowane,
 - 5) wydatki na zakup nieruchomości,
 - 6) mandaty, opłaty karne i wydatki na procesy sądowe.
9. W przypadku, gdy beneficjent jest podatnikiem VAT, VAT nie jest kwalifikowalny, chyba że beneficjent oświadczy, iż będąc podatnikiem podatku VAT nie może obniżyć kwoty podatku należnego o podatek naliczony, ze względu na wyłączenie możliwości odliczenia podatku naliczonego, wynikające z obowiązujących przepisów prawa.
10. Beneficjent zobowiązany jest przy korzystaniu ze środków PFRON do:
- 1) przestrzegania przepisów o zamówieniach publicznych,
 - 2) dokonywania zakupów i/lub zamawiania usług z zastosowaniem, odpowiedniego dla danego przypadku trybu zamówienia przewidzianego w przepisach o zamówieniach publicznych.
11. Jednostka samorządu terytorialnego, będąca realizatorem programu, przy udzielaniu pomocy ze środków PFRON zobowiązana jest do:
- 1) stosowania zasad postępowania podmiotu udzielającego pomocy, określonych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (j.t. Dz. U. z 2007 r. Nr 59 poz. 404 z późn. zm.),
 - 2) stwierdzenia, czy planowana pomoc dla podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą jest pomocą *de minimis*,
 - 3) przechowywania dokumentów związanych z udzieloną pomocą *de minimis* przez okres co najmniej 10 lat, od dnia jej przyznania,
 - 4) udzielania informacji oraz udostępniania dokumentacji związanej z udzieloną pomocą przez okres jej przechowywania, na każde żądanie uprawnionych organów kontrolnych,
 - 5) w przypadkach określonych w ustawie, o której mowa w pkt 1, wydawania zaświadczeń stwierdzających, iż udzielona pomoc ma charakter pomocy *de minimis*.
12. Beneficjent obowiązany jest prowadzić dokumentację, dotyczącą kosztów realizacji projektu w sposób umożliwiający ocenę wykonania każdego zadania będącego elementem projektu pod względem rzeczowym i finansowym.
13. Rozliczenie dofinansowania odbywa się zgodnie z zapisami umowy. Do końcowego (ostatecznego) rozliczenia całości dofinansowania podmiot, który zawarł umowę z PFRON zobowiązany jest przedłożyć dla każdego projektu oddzielnie:
- 1) zestawienie dokumentów finansowych potwierdzających wysokość poniesionych kosztów
 - 2) zestawienie obejmujące:

- a) nazwę projektu i miejsce jego realizacji,
 - b) koszt realizacji projektu,
 - c) kwotę przekazaną przez Fundusz,
 - d) kwotę środków PFRON faktycznie wykorzystaną na realizację projektu,
 - e) udział innych niż PFRON źródeł finansowania projektu (nazwę źródła i kwotę wydatkowaną);
- 3) sprawozdanie merytoryczne, które powinno zawierać:
- a) opis projektu,
 - b) określenie terminu realizacji projektu,
 - c) liczbę osób niepełnosprawnych bezpośrednio i pośrednio korzystających z dofinansowania, w podziale na dorosłych oraz dzieci i młodzież,
 - d) ocenę efektów dofinansowania;
- 4) oświadczenia o:
- a) sprawdzeniu pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym przyjętych do rozliczenia i przedstawionych w zestawieniach dokumentów finansowych (faktur i innych),
 - b) opłaceniu zobowiązań wynikających z przedstawionych w rozliczeniu dokumentów finansowych oraz innych z nimi związanych, wynikających z odrębnych przepisów,
 - c) przyjęciu do ewidencji uzyskanych środków trwałych i innych składników majątku, zgodnie z obowiązującymi przepisami.
14. Wszelkie oświadczenia związane z realizacją umowy, powinny być składane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń woli w imieniu stron umowy.
15. Na żądanie PFRON podmiot, który zawarł umowę z PFRON zobowiązany jest do składania dodatkowych wyjaśnień oraz dokumentów źródłowych – oryginałów lub kserokopii poświadczonych za zgodność z oryginałem przez osoby do tego uprawnione, niezbędnych do rozliczenia przyznanego dofinansowania.
16. Pisemna informacja o decyzji dotyczącej rozliczenia dofinansowania przekazywana jest w terminie 5 dni roboczych od daty jej podjęcia. Decyzja dotycząca rozliczenia dofinansowania musi być podjęta nie później niż w terminie 30 dni roboczych od daty doręczenia przez beneficjenta kompletnych i prawidłowo sporządzonych dokumentów rozliczeniowych.

VI. Zasady sprawowania kontroli nad wykorzystaniem środków Funduszu przekazanych w ramach realizacji programu

1. Fundusz zastrzega sobie prawo kontroli prawidłowości, rzetelności i zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w wystąpieniach lub wnioskach, załącznikach i rozliczeniach.
2. Dla dokonania oceny wykorzystania środków finansowych PFRON, Oddział oraz jednostki organizacyjne Biura Funduszu uprawnione są do przeprowadzania kontroli w siedzibie beneficjentów oraz miejscach wykonywania przez nich działalności.

VII. Zasady monitorowania i ewaluacji programu

1. Oddziały są odpowiedzialne za utworzenie i aktualizację bazy danych beneficjentów programu, umożliwiającej analizę skuteczności pomocy, zgodnie z wytycznymi Biura Funduszu.
2. Oddziały przekazują do Biura Funduszu informacje dotyczące realizacji programu, wg wzoru stanowiącego załącznik nr 8 do procedur – co kwartał (do końca miesiąca następującego po zakończeniu kwartału, którego dotyczy sprawozdanie).
3. Na prośbę Biura Funduszu Oddziały przekazują, informacje niezbędne do ewaluacji programu, sporządzone, między innymi, na podstawie danych przekazanych przez beneficjentów programu, zgodnie z zobowiązaniem wynikającym z umowy.
4. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru A – wyposażenie obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny:
 - 1) wskaźniki bazowe:
 - a) liczba miejsc przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych w obiekcie służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych, którego dotyczy projekt, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie,
 - b) liczba osób niepełnosprawnych, które średnio w ciągu miesiąca korzystały z rehabilitacji w obiekcie służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych, którego dotyczy projekt w roku poprzedzającym rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie,
 - c) wysokość środków zaplanowanych przez beneficjenta na wyposażenie obiektu służącego rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, na rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie;
 - 2) wskaźniki wkładu:
 - a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
 - b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu,
 - 3) wskaźniki produktu:
 - a) liczba osób niepełnosprawnych, które mogą skorzystać jednorazowo z rehabilitacji w obiekcie służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w wyniku realizacji projektu,
 - b) liczba osób niepełnosprawnych, które w ciągu miesiąca mogą skorzystać z rehabilitacji w obiekcie służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w wyniku realizacji projektu,
 - 4) wskaźnik rezultatu liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z rehabilitacji w obiekcie służącym rehabilitacji osób niepełnosprawnych, w ciągu 6 miesięcy następujących po miesiącu zakończenia realizacji projektu,
5. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru B – likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania:
 - 1) wskaźniki bazowe:
 - a) liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej uczęszczających do placówki edukacyjnej, której dotyczy projekt, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie, lub liczba osób niepełnosprawnych, które

zostały poddane leczeniu w zakładzie opieki zdrowotnej, którego dotyczy projekt w ostatnim miesiącu roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie, z wyszczególnieniem dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich,

- b) liczba placówek edukacyjnych lub zakładów opieki zdrowotnej położonych na terenie powiatu, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie,
- c) liczba placówek edukacyjnych lub liczba zakładów opieki zdrowotnej położonych na terenie powiatu, kompleksowo dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie,
- d) wysokość środków przeznaczonych w planie beneficjenta na likwidację barier architektonicznych w placówkach edukacyjnych lub zakładach opieki zdrowotnej, na rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie;

2) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
- b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu,

3) wskaźnik produktu - liczba placówek edukacyjnych lub zakładów opieki zdrowotnej, w których zlikwidowano bariery architektoniczne w wyniku realizacji projektu,

4) wskaźniki rezultatu – liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, które w wyniku realizacji projektu zaczęły uczęszczać do placówek edukacyjnych lub liczba osób niepełnosprawnych, które w wyniku realizacji projektu zaczęły samodzielnie korzystać z zakładów opieki zdrowotnej, w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu z wyszczególnieniem dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich;

6. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru C – tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych:

1) wskaźniki bazowe:

- a) wysokość środków zaplanowanych przez beneficjenta na utworzenie spółdzielni socjalnej osób prawnych, na rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie;
- b) liczba osób niepełnosprawnych z terenu powiatu zatrudnionych w spółdzielniach socjalnych, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie;

2) wskaźniki wkładu:

- a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
- b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu;

3) wskaźnik produktu - liczba stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych wyposażonych w wyniku realizacji projektu;

- 4) wskaźniki rezultatu:
 - a) liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na stanowiskach pracy wyposażonych w wyniku realizacji projektu w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy,
 - b) liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu w spółdzielniach socjalnych, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, według stanu na ostatni dzień miesiąca następującego po miesiącu zakończenia projektu;
7. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru D – likwidacja barier transportowych:
 - 1) wskaźniki bazowe:
 - a) liczba pojazdów (w rozbiciu na mikrobusy-pojazdy o liczbie miejsc 9 łącznie z kierowcą i autobusy) wykorzystywanych do przewozu osób niepełnosprawnych będących w posiadaniu beneficjenta, w tym pojazdów przystosowanych do przewozu osób na wózkach inwalidzkich, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie,
 - b) liczba osób niepełnosprawnych, z wyodrębnieniem osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich, którym beneficjent zapewnia stały codzienny przewóz, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie,
 - c) wysokość środków zaplanowanych przez beneficjenta na zakup lub przystosowanie pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych, na rok złożenia wystąpienia jednostki samorządu terytorialnego lub wniosku o dofinansowanie;
 - 2) wskaźniki wkładu:
 - a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
 - b) iloraz planowanego kosztu projektu (planowanego kosztu zakupu pojazdu lub jego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz rzeczywistego kosztu projektu (kosztu zakupu pojazdu lub jego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych),
 - c) iloraz kosztu realizacji projektu (całkowitego kosztu zakupu pojazdu lub jego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz liczby osób niepełnosprawnych, których stałe potrzeby przewozowe zostały zaspokojone w wyniku realizacji projektu,
 - d) iloraz kwoty dofinansowania projektu ze środków PFRON przeznaczonych na realizację programu oraz liczby osób niepełnosprawnych, których potrzeby przewozowe zostały zaspokojone w wyniku realizacji projektu;
 - 3) wskaźniki produktu:
 - a) ilość miejsc w pojeździe przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych,
 - b) ilość miejsc w pojeździe przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich,
 - c) liczba osób niepełnosprawnych z wyodrębnieniem osób niepełnosprawnych na wózkach inwalidzkich, których stałe potrzeby przewozowe zostały zaspokojone w wyniku realizacji projektu;
 - 4) wskaźniki rezultatu:

- a) liczba przewiezionych osób niepełnosprawnych pojazdem zakupionym bądź przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych w wyniku realizacji projektu, w ciągu 6 miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu,
 - b) liczba ogółem przejechanych kilometrów na rzecz osób niepełnosprawnych pojazdem zakupionym bądź przystosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych w wyniku realizacji projektu, w ciągu 6 miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu;
8. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru E – dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych realizowanych w ramach Programów Operacyjnych finansowanych ze środków europejskich:
- 1) wskaźniki wkładu:
 - a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego w projekcie,
 - b) iloraz kwoty środków pochodzących z PFRON deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu środków pochodzących z PFRON w projekcie,
 - c) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu,
 - 2) wskaźnik rezultatu – liczba osób niepełnosprawnych, które skorzystały z rezultatów projektu w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu;
9. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru F – na utworzenie warsztatów terapii zajęciowej:
- 1) wskaźniki bazowe:
 - a) liczba osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu, będących uczestnikami warsztatów terapii zajęciowej według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok wystąpienia realizatora programu o uczestnictwo w programie,
 - b) wysokość środków przeznaczonych w planie realizatora programu na utworzenie warsztatu terapii zajęciowej, na rok wystąpienia realizatora programu o uczestnictwo w programie;
 - 2) wskaźniki wkładu:
 - a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
 - b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu,
 - c) iloraz kosztu realizacji projektu oraz liczby miejsc dla osób niepełnosprawnych w utworzonym warsztacie terapii zajęciowej,
 - d) iloraz kwoty dofinansowania projektu ze środków PFRON oraz liczby miejsc dla osób niepełnosprawnych w utworzonym warsztacie terapii zajęciowej,
 - e) iloraz kwoty dofinansowania projektu ze środków PFRON przeznaczonych na realizację programu oraz liczby miejsc dla osób niepełnosprawnych w utworzonym warsztacie terapii zajęciowej;
 - 3) wskaźnik produktu - liczba miejsc dla osób niepełnosprawnych w warsztacie terapii zajęciowej utworzonych w wyniku realizacji projektu,

- 4) wskaźnik rezultatu - liczba osób niepełnosprawnych, które stały się uczestnikami wtz, w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu uruchomienia wtz-u;
10. Ustala się następujące wskaźniki będące przedmiotem monitorowania programu oraz będące podstawą ewaluacji programu dla obszaru G – finansowanie zadań ustawowych powiatu dotyczących rehabilitacji zawodowej:
 - 1) wskaźniki bazowe:
 - a) liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, według stanu na ostatni dzień roku poprzedzającego rok złożenia przez jednostkę samorządu terytorialnego wniosku o dofinansowanie,
 - b) wysokość środków zaplanowanych przez powiat na zadania dotyczące aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, na rok złożenia wniosku o dofinansowanie;
 - 2) wskaźniki wkładu:
 - a) iloraz kwoty wkładu własnego deklarowanej przez beneficjenta projektu oraz kwoty rzeczywistego wkładu własnego beneficjenta,
 - b) iloraz planowanego kosztu projektu oraz rzeczywistego kosztu projektu,
 - 3) wskaźnik produktu liczba osób niepełnosprawnych na terenie powiatu, które skorzystały z poszczególnych form wsparcia dofinansowanych w ramach projektu,
 - 4) wskaźnik rezultatu liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu, w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy, w ciągu sześciu miesięcy następujących po miesiącu zakończenia projektu.
11. Planowana wartość wskaźników wkładu, produktu i rezultatu, jaka powinna być osiągnięta w trakcie realizacji projektu oraz w wyniku realizacji projektu, określana jest w wystąpieniach jednostek samorządu terytorialnego o realizację programu lub wnioskach o dofinansowanie.
12. Na podstawie porównania wskaźników bazowych oraz wskaźników rezultatu, przeprowadzana jest ocena realizacji programu w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego uczestniczących w programie oraz ewaluacja interim (w połowie okresu programowania) oraz ex-post całego programu.
13. Ewaluujący program może w procesie ewaluacji użyć oprócz analizy wskaźników wskazanych w programie innych, uznanych w nauce, metod ewaluacji.
14. Koszty ewaluacji pokrywane są ze środków przeznaczonych w planie finansowym Funduszu na realizację programu.
15. Środki przeznaczone w planie finansowym Funduszu na ewaluację programu pozostają w dyspozycji Zarządu PFRON.